

Lezing 4: “Gerechtigheid verhoogt een volk”

Gehoorzamen aan moreel gezag

De vierde lezing draagt de titel “Gerechtigheid verhoogt een volk” (Spr. 14:34). Dit is de tweede lezing die gaat over het gehoorzamen aan Gods Woord. In deze lezing willen we nadenken over het gehoorzamen aan het morele gezag van de Bijbel, en de verhouding met seculier moreel gezag. Christenen geloven dat Gods Woord geldt voor iedereen en dat het ook wat te zeggen heeft over niet-christenen. Dat zorgt met grote regelmaat voor wrijving. Tegelijkertijd is voor ons als 21e-eeuwse christelijke studenten het idee om iedereen vrij te laten, maar niemand te laten vallen, erg aantrekkelijk. In deze lezing willen we hierop bezinnen en ons hiertegen wapenen.

Voor deze lezing hebben we dr. E.G. Bosma uitgenodigd, hij zal op 9 december 2021 *Deo Volente* zijn lezing voor ons uitspreken.

Aan de *lector* zijn de volgende vragen gesteld:

1. Welke bronnen van moreel gezag zijn er in de huidige maatschappij?
2. Hoe zou de Bijbel als bron van moreel gezag in een seculiere maatschappij moeten functioneren?
3. Hoe kunnen wij ons wapenen tegen de invloeden die het morele gezag van Gods Woord ondermijnen?

In een geseculariseerde maatschappij lijkt er geen absolute bron te zijn van moreel gezag. Dat wil echter niet zeggen dat er geen moraal meer is, integendeel. De *woke*-beweging is hier een voorbeeld van. Deze zeer progressieve beweging heeft scherpe oordelen over wat goed en fout gedrag of taalgebruik is, of zelfs wat foute onbewuste gedachten zijn. In het voorbereidingsartikel gaat Johan hier verder op in.

Woke, het nieuwe cool of een groot gevaar?

Het gesprek over de woke-ideologie wordt in (christelijk) Nederland vaak nog veel te weinig gevoerd of moet soms zelfs nog opstarten. Het onderhavige artikel geeft daarom een eerste (prikkelende) aanzet voor een discussie over het woke-denken en wat onze visie daarop zou moeten zijn en hoe om te gaan met dergelijke nieuwe bewegingen.

Tekst: Johan Roodnat

De *woke*-beweging, een steeds groter wordende maatschappelijke beweging waar u ongetwijfeld van heeft gehoord. Afhankelijk van uw interesses, studie en de mate van politiek betrokkenheid zult u meer of voornamelijk minder weten van deze beweging, maar geheel onbekend zal het voor niemand zijn.

Het duiden van deze beweging door buitenstaanders gaat met meer moeite gepaard. Zo vroeg ik het enkele medestudenten, maar een duidelijke omschrijving van deze relatief nieuwe beweging kwam niet naar voren. Totdat ik onlangs toch twee antwoorden kreeg (zij het van politiek actieve jongeren) op de vraag hoe zij de *woke*-beweging zouden definiëren. De antwoorden waren als volgt: “*Woke* is de problemen in de samenleving reduceren tot ongelijkheid, en dat is de wortel van alle kwaad” (Ardi Pierik, SGP’er) en “De *woke*-beweging is vervelend links met een open deur voor alle vormen van maatschappelijke narigheid” (Joran-Lars Busscher, conservatief-liberaal).

Mensen die zichzelf als *woke* bestempelen noemen *woke* het nieuwe “cool” waarbij ze “weten” wat er aan de hand is in de samenleving door “kritisch te zijn en zelf onderzoek te doen” en “privileges” te

erkennen om de worstelingen van anderen proberen te begrijpen (FUNX, 2017).

Wellicht is de term ‘*woke*’ door deze beschrijvingen al iets duidelijker geworden. Om nog beter zicht te krijgen op de beweging volgt hier een korte chronologische weergave van de opkomst van de *woke*-beweging.

Opkomst en vervolg van de *woke*-beweging

Vermoedelijk werd de term *woke* voor het eerst gebruikt door de aanhang van Marcus Garvey (1887-1940), die de grondlegger was van de zwarte burgerrechtenbeweging en inspirator van Martin Luther King, Malcolm X en Nelson Mandela. In de jaren na zijn overlijden had de term geen actieve rol, tot Erykah Badu Anno Domini 2008 samen met enkele gelijkgestemden het lied *Master Teacher* met het veelvuldig terugkerende refrein “*I stay woke*” schreef. Het lied beschrijft een wereld waarin er geen “*niggas*” meer zijn, maar slechts “*master teachers*”. Hoewel ze zich bewust waren dat deze wereld van raciale gelijkheid ver staat van de realiteit bleef dit de werkelijkheid waar ze van droomden.

De eerste jaren na het uitkomen van het lied werd de strijdleus “*I stay woke*” door velen nog niet herkend of afgedaan als irrelevant dan wel grammaticaal incorrect, toch werd de invloed geleidelijk aan groter. Naast de betekenis die Badu en consorten aan de kenspreuk gaven werd het ook gebruikt om aan te geven dat iemand ‘scherp’ of ‘waakzaam’ moest blijven, oftewel een min of meer letterlijke vertaling van *woke* (wakker worden/blijven).

De definitieve doorbraak van de *woke*-beweging was in 2012/2013 met de opkomst van de *Black Lives Matter* (BLM) protesten

(wat een onderdeel is van de *woke*-beweging) naar aanleiding van de dood van Trayvon Martin en de vrijspraak van de agent die Martin gedood had. De protesten waren gedeeltelijk tegen de zelfverdedigingswet waarop de agent zich met succes beroepen had, maar voornamelijk vanwege de (vermeende) ongelijkheid waarmee de donkere Amerikaanse staatsburgers te kampen hebben. Dat gevoel van een ongelijke behandeling die de oorzaak zou zijn van allerlei maatschappelijke problemen is kenmerkend voor de *woke*-ideologie. Volgens deze radicaal links-progressieve beweging zouden hierbij ook de staat en andere erkende instituties zich schuldig maken aan deze ongelijke behandeling van een bepaalde groep. Deze groep mensen die ongelijk behandeld zou worden bestaat voornamelijk uit niet-blanken en (zij het in mindere mate) de *LHBTIQ+* gemeenschap, die nergens in geremd zouden moeten worden (Kuitenbrouwer, 2021) (Pulliam-Moore, 2016).

De *woke*-beweging lijkt ook iets weg te hebben van neomarxistisch gedachtegoed. Zo steunde de *BLM*-activisten recent het Cubaanse regime, dat onder Fidel Castro zestig jaar geleden tot een communistisch regime is uitgegroeid. De *BLM*-activisten stelden dat de VS door middel van een decennialang embargo “het lijden van elf miljoen mensen van het land veroorzaakt heeft – waarvan vier miljoen zwarte en bruine mensen” en dat “Cuba historisch solidariteit heeft getoond met onderdrukte volkeren van Afrikaanse afkomst.” Naast het feit dat beide beweringen feitelijk onjuist zijn is het goed om op te merken dat het communistische regime van Cuba, wat ook niet-blanken onderdrukt, dus gesteund wordt door de *BLM*-beweging. Daarnaast heeft één van de oprichters van de *BLM*-beweging “zij aan zij gestaan met Nicolas Maduro, de dictator die

het socialisme en onderdrukking in Cubaanse stijl naar Venezuela heeft gebracht.” En tot slot zien we allerlei neomarxistische denkbeelden, zoals de radicale tegenstelling tussen de “onderdrukkers” en de “onderdrukten” terug bij de *woke*-ideologie (Smith, 2021) (De Telegraaf, 2021) (Stepman, 2020).

***Woke*-denken in Nederland**

In Nederland maakt de maatschappelijke beweging ook een explosieve groei door. Zo is het *woke*-geluid ondertussen in de politiek terug te horen bij de politieke partij BIJ1 en in mindere mate bij de politieke partijen GroenLinks en de arbeiderspartij van oorsprong, de PvdA. Een tekenend voorbeeld van het *woke*-denken (en wellicht van de hele *woke*-beweging) is de reactie van zo’n tweehonderd BIJ1-leden die op het recente roeyement van activist en kunstenaar Quinsy Gario (nummer twee op de kandidatenlijst van BIJ1 voor de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021) een brief schreven naar het bestuur waarin ze stelden “zeer geschokt” en ontevreden te zijn over het cliché dat het bestuur verstrekt zou hebben van een “gevaarlijke zwarte man”. Ook het advocatenkantoor dat het onderzoek naar de beschuldigingen tegen Gario deed zou “te wit” zijn (NOS, 2021). Toegegeven, de communicatie van het BIJ1 bestuur was niet afdoende in zo’n eclatante en schaamtevolle zaak, maar de merkwaardige prioritering van de BIJ1-leden waarbij de ontmanteling van een cliché over “zwarte mensen” prevaleert boven de veiligheid van eigen leden blijft weerzinwekkend.

Naast de doorwerking van het *woke*-denken in de landelijke politiek zien we ook in de sociale media een actieve groep die het *woke*-gedachtegoed uitdraagt en daarom soms zelfs gekscherend, maar met een serieuze ondertoon, de ‘*woke*politie’ wordt genoemd. Ook bij bepaalde protesten die het *woke*-

denken ondersteunen, denk bijvoorbeeld aan de *BLM*-protesten, is er een aanzienlijke opkomst van uitgesproken mensen, veelal tieners en twintigers.

Maar na een periode van relatief ongeremde groei lijkt de *woke*-beweging toch in zwaarder weer terecht gekomen. Zo schrijven sommigen de tegenvallende resultaten van GroenLinks en de PvdA, toe aan de “groeiende weerzin tegen de opvattingen die woke zijn” en zou *woke* het “doodvonnis” van PvdA en GroenLinks zijn. Ook tegen de *BLM*-protesten komt steeds meer maatschappelijke weerzin (Kuitenbrouwer, 2021).

Woke in het hoger onderwijs en de wetenschap

Ook op de universiteiten en specifiek in de sociale wetenschappen (die weer verder onder te verdelen zijn in gedrags- en maatschappijwetenschappen) lijkt de *woke*-beweging invloed te hebben. Zo zien we recent een explosieve opkomst van het fenomeen ‘*Diversity Officers*’ op universiteiten en hogescholen. Deze universiteitsmedewerkers zijn belast met de “bewustwording en ontwikkeling van beleid op de universiteit,” aldus de *Chief Diversity Officer* van de Vrije Universiteit Amsterdam. Oftewel, een invloedrijke taak ondanks het gegeven dat ze geen directe macht hebben. Een ander recent voorbeeld is het regenboogfietspad dat de Universiteit Utrecht en de Hogeschool Utrecht in het afgelopen coronajaar hebben aangelegd, als “kleurrijk symbool dat blijvend aandacht vraagt voor diversiteit en inclusie – en op het gebied van culturele achtergrond, sekse, gender en seksuele diversiteit” (HU-Gemeenschap, 2021).

Het is niet duidelijk in welke mate deze ontwikkelingen toe te schrijven is aan de *woke*-beweging of aan de progressief-liberale

invloeden, maar buiten kijf staat dat de *woke*-beweging een zekere invloed gehad heeft in het proces.

In ons buurland België is bij de Universiteit van Gent zelfs extra begeleiding beschikbaar voor leerlingen met een migratieachtergrond als voorbereiding op het toelatingsexamen voor (tand)arts. Dit project van gratis extra begeleiding, wat doorgaat onder de naam “Extra lessen voor extra kleur”, is dus beschikbaar voor studenten die aan de juiste etnische herkomst voldoen. Je zou het als doorslaan in het radicale gelijkheidsdenken kunnen bestempelen, maar feit is dat sommige Belgische academici mede hierdoor vrezende voor taboes over onderwerpen als inclusie, diversiteit en gender. De onafhankelijkheid van de wetenschap zou hierdoor ernstig in het gedrang komen en bepaalde kritische vragen die gesteld moeten worden zullen hierdoor niet meer, of nauwelijks meer gesteld worden (Geens, 2021).

In de landen Frankrijk en Engeland hebben beide regeringen juist aangekondigd het vizier te willen richten op de *woke*-ideologie, omdat het *woke*-activisme op de universiteiten hen een doorn in het oog is. De regeringen van deze landen wijzen dus juist op de gevaren van de *woke*-ideologie en willen voorkomen dat deze ideologie een te grote plaats gaat opeisen in de academische wereld.

Binnen het hoger onderwijs fungeert de *woke*-beweging, in samenwerking met de progressief-liberalen, steeds meer als een trendsetter die de morele kaders stelt voor het beleid van het hoger onderwijs. Met de toenemende invloed die de *woke*-ideologie heeft worden ook de tegenstanders, zij het uit nood geboren, meer uitgesproken. Zo werden recent een aantal angsten geuit door academici die de gevaren van de *woke*-ideologie inzien. Ze stellen dat de toenemende diversiteit juist voor

eenheidsworst gaat zorgen, dat bepaalde onderwerpen tot het rijk der taboes verwezen zullen worden en dat de objectiviteit (die zo belangrijk is voor de wetenschap) aangetast zal worden. De eerste twee verwachte gevolgen van het huidige (voorgenomen) beleid zijn terug te leiden naar het uitsterven van de dialoog. Waar bepaalde meningen niet meer geuit mogen worden, of niet meer geuit worden omdat de diversiteit tussen de verschillende deelnemende actoren te beperkt is, sterft de dialoog uit met als gevolg een betreuenswaardige versmalling van het maatschappelijke en wetenschappelijke debat. Ook de vrees dat het fundament van de objectieve wetenschap wordt weggeslagen zou gerechtvaardigd kunnen zijn als de *woke*-ideologie in volle glorie tot uitdrukking kan komen. De persoonlijke voorkeuren zouden gemakkelijk een te grote rol kunnen gaan spelen in de wetenschap (Schoenmacker, 2021; Ganzevoort, 2020).

Conclusie

Hoe moeten we de *woke*-ideologie met al haar gevolgen nu precies zien? Is de onderhavige beweging een 'gewone' en 'onschuldige' radicaal links-progressieve beweging (zonder in een discussie te verzanden of een radicaal links-progressieve zienswijze überhaupt wel als 'gewoon' en 'onschuldig' bestempeld kan worden), of moeten we deze ideologie en haar gevolgen zien als een degeneratie met schadelijke gevolgen voor de objectiviteit en de dialoog binnen de wetenschappelijke wereld?

Een grote waakzaamheid om racisme en discriminatie te voorkomen en niet de vrije ruimte te geven is in de eerste plaats onze plicht als christen, hierin kunnen we de *woke*-beweging dus ook gelijk geven. De radicale zienswijze van de *woke*-ideologie dat het racisme in ons maatschappelijk systeem verweven zit zouden we daarentegen moeten afwijzen. Evenals de gedachtegang dat

ongelijkheid en tirannie, al dan niet uit het verleden, bestreden en rechtgezet dient te worden door een andere vorm van bewust gecreëerde ongelijkheid, zoals diversiteitsquota, censuur en andere vormen van vrijheidsinperking.

Ook moeten we ervoor waken dat de eerdergenoemde vrees van de academici werkelijkheid wordt. Dus dat de objectiviteit die in de wetenschappelijke wereld nagestreefd wordt niet meer een vaststaand fundament is, en dat de dialoog bij bepaalde thema's zal uitsterven dan wel sterk aan kwaliteit zal moeten inleveren door een te grote homogeniteit binnen de academische wereld.

Tot slot is het goed om op te merken dat we terughoudend moeten zijn met de (in dit artikel niet uitgebreid behandelde) genderideologie, die in strijd is met Gods scheppingsord

Literatuur

- De Telegraaf. (2021). Black Lives Matter onder vuur om steun aan ‘Cubaans politiegeweld’. Geraadpleegd op 5 augustus 2021, De Telegraaf: <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1169239980/black-lives-matter-onder-vuur-om-steun-aan-cubaans-politiegeweld?utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=seeding-telegraaf&s=08>.
- FUNX (2017). Wat het betekent om ‘woke’ te zijn. Geraadpleegd op 5 augustus 2021, FUNX: <<https://www.funx.nl/news/funx/9e4e6fd3-aa21-41ec-8eb9-c3996ecadda1/wat-het-betekent-om-woke-te-zijn>>.
- GANZEVOORT, R. (2020). Wie is er bang voor een Diversity Officer? Geraadpleegd op 5 augustus, ScienceGuide: <<https://www.scienceguide.nl/2020/07/wie-is-er-bang-voor-een-diversity-officer/>>.
- Geens, D. (2021). Kristof Slagmulder: ‘Het opkomende woke extremisme bedreigt onafhankelijk onderzoek’. Geraadpleegd op 5 augustus 2021, Doorbraak.BE: <<https://doorbraak.be/radio/kristof-slagmulder-het-opkomende-woke-extremisme-bedreigt-onafhankelijk-onderzoek/>>.
- HU-Gemeenschap. (2021). Regenboogfietspad. Geraadpleegd op 5 augustus 2021, HU-Gemeenschap: <<https://husite.nl/gemeenschapsvorming/regenboogfietspad/>>.
- Kuitenbrouwer, J. (2021). Hoe ‘woke’ zich ontwikkelde van een term uit de strijd tegen racisme tot scheldwoord. Geraadpleegd op 5 augustus 2021, Volkskrant: <<https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/hoe-woke-zich-ontwikkelde-van-een-term-uit-de-strijd-tegen-racisme-tot-scheldwoord~b021700d/>>.
- NOS. (2021). BIJ1 schorste Quinsy Gario vanwege ‘toxisch gedrag’ tegen anderen. Geraadpleegd op 5 augustus 2021, NOS: <<https://nos.nl/artikel/2390610-bij1-schorste-quinsy-gario-vanwege-toxisch-gedrag-tegen-anderen>>.
- Pulliam-Moore, C. (2016). How ‘woke’ went from black activist watchword to teen internet slang. Geraadpleegd op 5 augustus 2021, Splinternews: <<https://splinternews.com/how-woke-went-from-black-activist-watchword-to-teen-int-1793853989>>.
- Schoenmacker, I. (2021). Woke en wetenschap, gaat dat samen? Drie spanningspunten. Geraadpleegd op 5 augustus 2021, Trouw: <<https://www.trouw.nl/binnenland/woke-en-de-wetenschap-gaat-dat-samen-drie-spanningspunten~bc5e6289/>>.
- Smith, M. (2021). Marxist Black Lives Matter – here’s why it support Cuba’s communists over the protesters. Geraadpleegd op 5 augustus 2021, Foxnews: <<https://www.foxnews.com/opinion/marxist-black-lives-matter-cuba-communists-marion-smith>>.
- Stepman, J. (2020). Wokeness is based on communism – here’s why you should worry. Geraadpleegd op 5 Augustus 2021, The National Interest: <<https://nationalinterest.org/blog/reboot/woke-based-communism%E2%80%94heres-why-you-should-worry-166129>>.